

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko:

Marcin Adam Gorazda

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe: – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- Magister prawa, 23 czerwca 1995 r., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Prawa i Administracji
- Egzamin sędziowski, 1997, Sąd Apelacyjny w Krakowie
- Adwokat, egzamin adwokacki i nominacja w roku 2001, Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie
- Dyplom ukończenia studiów podyplomowych z filozofii, etyki i wiedzy o kulturze, 12 października 2007 r., Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
- Dyplom ukończenia studiów doktoranckich z filozofii w latach 2007-2011, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Wydział Filozoficzny
- Doktor nauk humanistycznych w dziedzinie filozofii, 14 grudnia 2011 r., Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Rozprawa doktorska: *W obronie antynaturalizmu czyli o granicach wyjaśnienia naukowego.*

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

- W latach 2013 – 2015 stypendysta Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydziału Prawa i Administracji w ramach badań naukowych w projekcie „Naturalizacja prawa”, sfinansowanym przez NCN, decyzja nr 2012/04/A/HS5/00655;
- Członek Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych w Krakowie, jednostki naukowo-badawczej powołanej przez Uniwersytet Jagielloński w Krakowie oraz Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie;

- Członek Polskiej Sieci Filozofii Ekonomii (<http://www.filozofia-ekonomii.pl/>), zrzeszenia pracowników naukowych zajmujących się zagadnieniami filozofii ekonomii.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

- Tytuł: *Granice naturalizacji prawa*
- Marcin Gorazda, *Granice naturalizacji prawa*, 2017, Wolters Kluwer, recenzent wydawniczy: dr hab. Wojciech Cyrul.

5. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Podstawowym celem pracy była analiza modeli naturalizacji prawa wypracowanych w ramach tzw. amerykańskiego realizmu prawnego oraz jego współczesnych sukcesorów oraz wytyczenie perspektyw dalszych badań w tym kierunku tudzież ich ontologicznych i epistemologicznych ograniczeń.

Pierwsza część pracy poświęcona jest zdefiniowaniu problemu, czyli odpowiedzi na pytanie czym owa naturalizacja prawa jest. Problem definiowany jest nie tylko w kontekście prawa, ale także wszelkich sądów normatywnych i towarzyszy mu przegląd dotychczasowych, najbardziej charakterystycznych stanowisk, z wyszczególnieniem sporu wokół dualizmu Hume'a/Moore'a. W dalszej części przyjmuję definicję i systematykę Załuskiego. Naturalizm zatem oznaczać będzie poszukiwanie li tylko w naukach ścisłych (naturalizm *sensu stricto*) lub także w naukach społecznych (naturalizm *sensu largo*) odpowiedzi na pytanie o ontologię powinności (problem ontologiczny) oraz jej treść (problem normatywny). W ramach problemu normatywnego można wyróżnić dwa dodatkowe obszary: problem środków (jakie środki należy dobrać do realizacji zadanego celu prawa) oraz problem celu (jakiemu celowi prawo powinno służyć).

W następnej części opisywane są modele naturalizacji prawa wypracowane w ramach amerykańskiego realizmu prawnego. Modele te analizowane są w kontekście ich sukcesów i

porażek nad badaniem prawa jako zjawiska naturalnego. Wyróżnione zostały następujące modele: psychologiczny (Cardozo, Hutcheson, Frank), genetyczno-historyczny (Holmes, Llewellyn), socjologiczny (Pound), instytucjonalno-eksperymentalny (Cook, Oliphant, Moore). Jako sukcesorzy tej szkoły wskazane zostały kierunki skupiające się nad empirycznymi badaniami socjologiczno-prawnymi, model eksperymentalnej jurysprudencji, ekonomiczna analiza prawa oraz, w części ostatniej ewolucyjne teorie prawa.

W wyniku powyższej analizy zidentyfikowane zostały dwie zasadnicze grupy problemów limitujące naturalistyczne podejście do badań nad prawem.

Po pierwsze, problem środków, metod badawczych które służyć mają efektywnemu badaniu i wykorzystaniu prawa jako instrumentu polityki społecznej. Ów problem jest wspólny dla szeroko rozumianej domeny nauk społecznych, tych których przynajmniej jednym z zadań jest badanie rzeczywistości społecznej w celu dokonywania w niej skutecznej interwencji. W ramach tego problemu zidentyfikowane zostało 5 pod-problemów stanowiących o granicach lub istotnych utrudnieniach poznawczych w tym obszarze. Są to:

1. Refleksyjność. Oznacza ona szczególną cechę badanej rzeczywistości społecznej która sprawia, że teorie opisujące tą rzeczywistość jednocześnie dokonują jej modyfikacji i przestają być predykcyjne (jeśli kiedykolwiek były).
2. Multiprzyczynowość. Klasyczne ujęcie przyczynowości jako mechanizmu kauzalnego ma bardzo ograniczone zastosowanie do badanej rzeczywistości społecznej. Ograniczenia występują zarówno po stronie struktury tej rzeczywistości jak i naszych zdolności poznawczych.
3. Złożoność. Od czasów Comte'a wskazywana jest jako jedna z podstawowych przeszkód ograniczających badania społeczne.
4. Przypadkowość hipotez. Współczesne metody badań społecznych wymagają jakiegoś wytypowania zmiennych objaśniających do dalszego testowania. Ich liczba może być jednak niekończona. Nawet przy zastosowaniu bardzo zaawansowanych systemów obliczeniowych jesteśmy tu skazani na pewną arbitralność badacza.
5. Nieobiektywność. Immanentną cechą badań społecznych jest nieuniknione, aksjologiczne zaangażowanie badacza.

Po drugie, problem normatywny *sensu stricto*, czyli problem dookreślenia celu, który realizować ma polityka publiczna, a tym samym stanowione czy też stosowane prawo. Problem ten omawiany jest w kontekście ewolucyjnych koncepcji prawa oraz ewolucyjnych ontologii (głównie Załuskiego i Brożka), które z jednej strony wydają się być kontynuatorami myśli realistycznej, a z drugiej strony odważnie go stawiają i podejmują próby jego rozwiązania. Koncepcje te są szczegółowo omówione. Koncepcja Załuskiego poddana jest częściowej krytyce. Jej istotnym elementem jest założona (a według mnie wątpliwa) stabilność natury ludzkiej oraz ukryte przejście od zdań faktualnych do powinnościowych, zaszyte w omawianych przez Załuskiego koncepcjach filozoficzno-politycznych. Koncepcja Brożka zaś uzupełniona jest o hipotetyczny opis emergencji porządku normatywnego. Na końcu podejmuję próbę ich syntezy poprzez przedstawienie zmodyfikowanej ontologii norm prawnych. Przy zachowaniu podstawowych założeń obu koncepcji ewolucyjnych sprowadza się ona do zastąpienia rozmytego pojęcia superweniencji algorytmem genetycznym oraz do „odwrotnego redukcjonizmu” czyli do próby wykazania, że w oparciu o współczesną wiedzę biologiczną i kognitywną jesteśmy w stanie twierdzić, że to nie reguły możemy redukować do faktów ale fakty do reguł.

Wniosek końcowy sprowadza się do twierdzenia, że najbliższa autorowi ewolucyjna ontologia prawa prowadzi do tzw. potrójnej nierozstrzygalności problemu normatywnego, czy też raczej jego nierozstrzygalności z powodu trzech kluczowych argumentów

1. Naturalistyczna ontologia nie pozwala pokonać błędu naturalistycznego wskazanego przez Hume'a / Moore'a
2. Epistemologiczna perspektywa koncepcji naturalistycznych jest pomieszana. Odmienne postulaty normatywne mogą być formułowane z perspektywy jednostki, a odmienne z perspektywy odpowiedniej grupy odniesienia, podczas gdy endogenna funkcja dostosowania wydaje się uprzywilejowywać zbiorową perspektywę.
3. Algorytm genetyczny z endogenną funkcją dostosowania wydaje się być „matematycznie nieścieśnialny”. Nawet znając wyjściowy porządek normatywny istnieją ograniczenia w ewentualnym znalezieniu „drogi na skróty” umożliwiającej przewidzenie przyszłej wartości funkcji dostosowania. Innymi słowy przewidywalność przyszłego porządku społecznego jest fundamentalnie ograniczona.

Tak zredagowane wnioski końcowe wpisują się w szereg prac z zakresu metodologii nauk społecznych, w szczególności ekonomii i prawa, które z jednej strony wytyczają najbardziej obiecujące metody badawcze (podejście ewolucyjne, biologiczne, eksperymentalne), a z drugiej strony wskazują na inherentne ograniczenia tych metod i tym samym silne ograniczenia predykcyjne nauk społecznych. Świadomość tych ograniczeń ma szansę zaowocować lepszą polityką publiczną, gospodarczą i lepszym prawem.

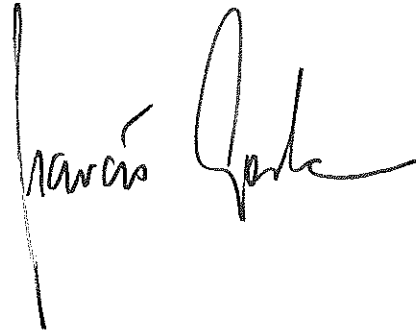
6. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

Publikacja stanowiąca osiągnięcie w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki stanowiła całościowe podsumowania badań nad granicami naturalizacji prawa prowadzonych w ramach grantu MAESTRO Narodowego Centrum Nauki, realizowanego przez Katedrę Filozofii Prawa i Etyki Prawniczej na Wydziale Prawa i Administracji UJ. W ramach tychże badań przygotowanych zostało szereg publikacji poprzedzających wskazaną monografię, które zamieszczone zostały w zbiorach: *Naturalizm prawniczy. Stanowiska*, *Naturalizm prawniczy. Interpretacje* oraz *Naturalizm prawniczy. Granice* oraz dwa teksty w języku angielskim. Pierwszy, wskazany w „Wykazie dorobku habilitacyjnego”, dotyczył zagadnienia normatywności w ujęciu Hayeka, gdzie została zarysowana także koncepcja „redukcjonizmu odwrotnego” (*Normativity according to Hayek*). Drugi złożony został do druku w *Polish Law Review* (*Law as a means to an end. Undecidability of the end problem*). Wprowadzeniem do tych badań były także moje uprzednie, indywidualne studia dot. prowadzonych badań eksperymentalnych nad instytucjami prawnymi, których refleksem jest tekst *Psychologia wyrokowania. Czy współczesna wiedza psychologiczna może przyczynić się do lepszej realizacji podstawowych zasad procesu sądowego?* zamieszczony w zbiorze „Psychologia i prawo”.

Osobną grupą osiągnięć naukowych są publikacje z zakresu filozofii ekonomii dot. w szczególności wyjaśnienia naukowego w ekonomii (*The Epistemic and Cognitive Concept of Explanation in Economics. An Attempt at Synthesis, Wyjaśnienie naukowe w ekonomii*) oraz kwestii przyczynowości w ekonomii (*O niektórych problemach z przyczynowością w ekonomii*). Szczególnym osiągnięciem w tym obszarze jest współredakcja oraz współautorstwo podręcznika z metaekonomii, nagrodzonego przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne jako najlepszy podręcznik w obszarze ekonomii w latach 2014-2016. W tej grupie także mieści się książka „Filozofia ekonomii” opublikowana w roku 2013 oraz współtłumaczenie książki: „Etyka ekonomii” (wyd. 2017).

W ramach swojej praktyki zawodowej prowadziłem także badania nad różnymi instytucjami prawa podatkowego oraz nad efektywnością podatkową. Podkreślenia wymaga wspólna praca z prof. Davidem Elvira Benito z Uniwersytetu Pompeu Fabra w Barcelonie nad zagadnieniem tzw. stałego miejsca prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie unijnej dyrektywy VAT, której efektem jest tekst opublikowany w *Intertax* (*Destination*

Principle in Intra-community Services and the 'Fixed Establishment' in the VAT. A Comparative Study of Polish and Spanish Law) oraz analiza efektywności podatkowej w Polsce podsumowana obszernym tekstem w dodatku specjalnym do Gazety Prawnej *W ściąganiu VAT ewidentnie odstajemy od starej Europy.*

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Paweł Gade". The signature is written in a cursive style with a vertical line on the left side.

